

การเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กในประเทศไทย

การเลี้ยงหอยนางรมในประเทศไทย

หอยนางรมในประเทศไทยที่พบมากมีอยู่ 2 สกุลคือ Ostrea และสกุล Crassostrea ซึ่งชาวบ้านมักจะพิจารณาจากรูปร่างภายนอกของหอยนางรม แยกเป็น 2 ชนิด ตามลักษณะหอยนางรมภายนอก (ขนาดของหอยนางรมเป็นเกณฑ์) คือ

1. หอยนางรมพันธุ์ใหญ่ (Ostrea) หรือที่เรียกว่า "หอยตะโกรม" บางท้องที่ทางจังหวัดภาคใต้ เรียกว่า "ติล้า" หรือ "ติแก" ชอบอยู่ตามบริเวณปากแม่น้ำ ปากคลอง ที่มีน้ำจืดไหลผ่านเป็นครั้งคราว ที่เลี้ยงกันเป็นหลักมีชื่อคือ บริเวณปากน้ำปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และที่ปากน้ำท่าทอง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ปัจจุบันบริเวณปากน้ำปราณบุรีเลี้ยงกันน้อย เพราะประสบปัญหาน้ำเสีย นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรเลี้ยงอยู่ตามจังหวัดชุมพร ตรัง เป็นต้น

2. หอยนางรมพันธุ์เล็ก (Crassostrea) หรือที่เรียกว่า "หอยอีรม" แต่มักจะคุ้นเคยกับชื่อ "หอยเจาะ" มากกว่า ชอบอยู่บริเวณปากแม่น้ำ ปากคลองที่มีน้ำจืดไหลผ่านเช่นกัน นอกจากนั้นต้องการไหลขึ้นมาเหนือน้ำเป็นครั้งคราว ไม่ชอบที่จะอยู่จนน้ำตลอดเวลา หอยเจาะนี้มีการเพาะเลี้ยงกันจนเป็นอาชีพทางชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออกของประเทศไทยและริมปากแม่น้ำที่มีสภาพเป็นน้ำกร่อย กล่าวคือมีทั้งน้ำเค็มและน้ำจืดตั้งแต่จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด ซึ่งแต่ละจังหวัดก็มีวิธีการเพาะเลี้ยง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคแตกต่างกันบ้าง ดังจะกล่าวเป็นรายละเอียดแยกแต่ละจังหวัด

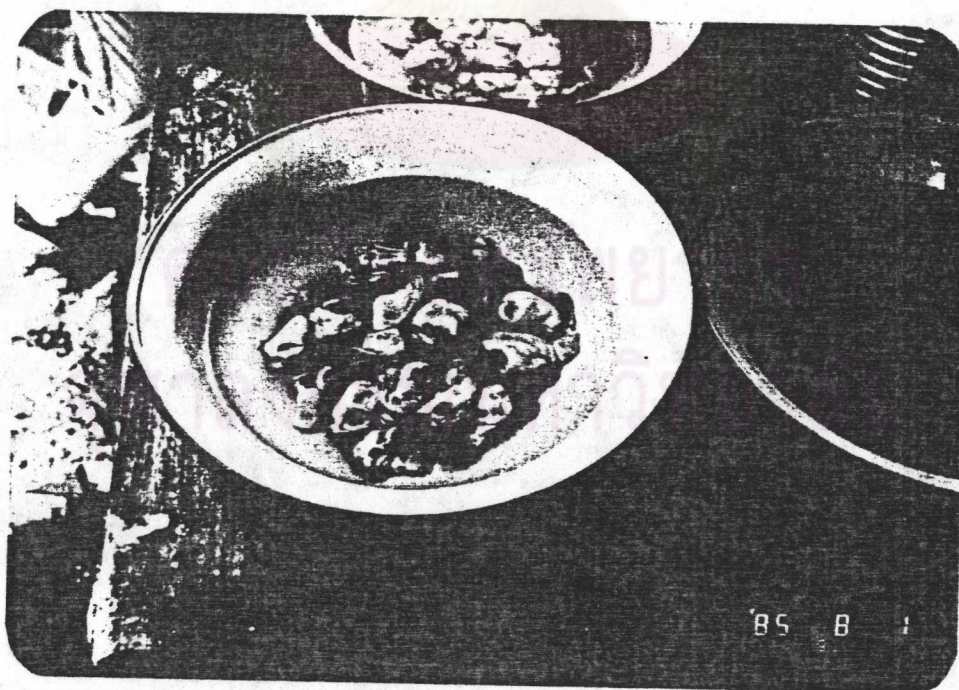
การเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กในจังหวัดชลบุรี

การเพาะเลี้ยงหอยนางรมเกิดขึ้นครั้งแรกที่อ่าวบางโปรง บริเวณแหลมแท่น ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองเมื่อประมาณ พ.ศ. 2490 โดยการนำไขกอนหินในบริเวณใกล้เคียงมาวาง

พิกันในรูปลักษณะสามเหลี่ยม เพื่อให้ผ้าไหมถ่ายเทได้สะดวก ชาวบ้านได้สังเกตจากการเกิดของหอยตามธรรมชาติ หอยจะกินอาหารได้หัวถึงเพราะน้ำได้ไหลผ่านก้อนหิน หากวางปิดมิดชิดจะเกิดผลเสีย เพราะหอยไม่ได้รับอาหารในการดำรงชีวิต ทำให้หอยผอม ในช่วงแรกการเลี้ยงทำกันเพื่อการยังชีพ โดยเก็บหอยในแหล่งที่มีตามธรรมชาติมาเป็นอาหาร และนำก้อนหินดังกล่าวมาวางในรูปลักษณะนี้เพื่อให้มีลูกหอยมาอาศัยมากขึ้น บริเวณชายทะเลในจังหวัดชลบุรีก็ยังไม่มีการรู้จักเหมือนในปัจจุบัน ในสมัยรัฐบาลซึ่งมีจอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ได้สังเกตเห็นถึงการอนุรักษ์และแนะนำสถานที่พักผ่อนแก่ประชาชน จึงได้มีข้อกำหนดให้บริเวณชายทะเลบางแสนในปัจจุบันนี้ เป็นสถานที่สาธารณะพักผ่อนแก่ประชาชนทั่วไป บริเวณชายทะเลบางแสนเดิมชาวบ้านเรียกว่า "หว่าโตด" เนื่องจากมีต้นหว่าขึ้นอยู่เป็นที่สังเกตเห็นเด่นชัด ทำให้มีผู้คนเดินทางมาท่องเที่ยวกันมาก ชาวบ้านซึ่งมีถิ่นที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงนำของต่าง ๆ มาขายแก่นักท่องเที่ยว การนิยามทานหอยนางรมก็ได้แพร่กระจายโดยนำหอยนางรมที่เก็บจากธรรมชาติที่ตนไปวางวัดดูประเภทก้อนหินสับจง เป็นของตนมาขายโดยการนำมาแกะออกเป็นตัว วางใส่ภาชนะประเภทกอละมัง ผู้ซื้อจะรับประทานสด ๆ ก็ได้ (ดูภาพที่ 8, 9 หน้า 36) ผู้ขายจะวางผักเขียวประเภทผักกระถินเพื่อให้รับประทานด้วยกัน หรือจะซื้อไปประกอบอาหารก็ได้ ผู้ขายจะนำมาขายในบริเวณแหลมแท่นซึ่งเป็นแหล่งที่มีหอยนางรมเกิดอยู่แล้วตามธรรมชาติ และนำออกไปเร่ขายแก่นักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้แก่ชาวบ้าน ทำให้เกิดวิธีการเพาะเลี้ยงจากวิธีง่าย ๆ เลียนแบบอย่างธรรมชาติ เริ่มดำเนินการเป็นการค้ามากขึ้น ประกอบกับทางรัฐบาลได้เริ่มส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามบริเวณชายฝั่ง โดยส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเลและน้ำจืด เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนสัตว์น้ำ เนื่องจากจากการประมงทะเลที่นับวันจะทำการจับสัตว์น้ำได้น้อยลง ทำให้การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามชายฝั่งเริ่มมีบทบาทมากขึ้นทางรัฐบาลได้ทำการสำรวจแหล่งเพาะเลี้ยงตลอดจนความเหมาะสม เช่นบริเวณที่จะส่งเสริมให้เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงจะต้องไม่กีดขวางการประมงทะเลอื่น ๆ จึงเห็นสมควรเปิดอนุญาตบริเวณชายทะเลอ่าวบางโพร่ง ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองเป็นที่อนุญาตเพื่อการเพาะเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็ก ต่อมาภายหลังก็ได้เปิดที่อนุญาตอีกบริเวณหนึ่ง คืออ่างศิลา ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองเช่นกัน ทำการจัดสรรแบ่งให้แก่ราษฎรผู้เลี้ยงสับจงกัน เพื่อป้องกันปัญหาของการแย่งบริเวณเพาะเลี้ยง โดยเจ้าหน้าที่ของกรมประมงมาทำการวัดสัดส่วนแปลงเลี้ยงหอยนางรม โดยผู้เลี้ยงจะต้องเสียค่าเช่าที่เพาะเลี้ยงแก่รัฐในรูปแบบ

ภาพที่ 8 เจ้าของฟาร์มหน้าหอยนางรมมายายบรี เวลหน้าศาลเจ้าแม่ลำม่วย จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ 9 หอยนางรมแกะเนื้อบรรจุภาชนะกาะมัง จัดวางไว้จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว บรี เวลหน้าศาลเจ้าแม่ลำม่วย จังหวัดชลบุรี

ของ "ภาชี" เลี้ยงเป็นรายปี โดยเจ้าหน้าที่ของกรมประมงจะทำหน้าที่ดูแลให้ค่าปรึกษา
 เมื่อมีปัญหาการลักขโมยหรือสิทธิการครอบครองบริเวณเพาะเลี้ยงตลอดจนกระทั่งปัญหาอื่น ๆ
 สิทธิการครอบครองบริเวณเพาะเลี้ยงมีตั้งแต่ไม่ถึง 1 ไร่จนถึง 200 ไร่ โดยสิทธิการครอบครอง
 สามารถซื้อขายกันได้ ราคาที่ตกลงซื้อขายกันจะขึ้นอยู่กับราคาตกลงของทั้งล่องฝ้าย รายชื่อของ
 ผู้เลี้ยงหอยนางรมได้จัดไว้เป็นหลักฐานเมื่อมีการจับจองบริเวณที่เพาะเลี้ยง ผู้เลี้ยงพยายาม
 หาวัสดุอื่น ๆ ที่จะทำให้ลูกหอยนางรมมาเกาะอาศัยมาก ในขั้นแรกผู้เลี้ยงแต่ละรายก็ได้ทดลองเอา
 วัสดุต่าง ๆ ที่คิดว่าจะใช้ได้ เช่นต้นมะพร้าว ไม้ไผ่มาทดลองวางไว้ในที่ตนครอบครองเพื่อให้
 ลูกหอยมาเกาะ แต่ผู้เลี้ยงพบว่าปัญหาที่สำคัญอย่างมากของวัสดุที่จะให้หอยอาศัยได้จนได้ขนาด
 ที่จะเก็บหอยออกขาย คือวัสดุที่ให้หอยเกาะผูกอ่อนเร็ว เนื่องจากหอยนางรมที่ทำการเลี้ยง
 จะมีอายุที่จะเก็บขายได้เมื่อใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 1 ปีขึ้นไป การวางวัสดุประเภทก้อนหิน
 อย่างเดียวก็ประสบกับปัญหาเช่นกัน เนื่องจากบริเวณที่ทำการเพาะเลี้ยงดินเลน ทำให้ก้อนหิน
 จมดินโคลนหอยจะตาย ผู้เลี้ยงและนักวิชาการจึงได้ทำการทดลองและศึกษาวิธีการเลี้ยงหอย
 นางรมในประเทศอื่น ๆ และนำมาดัดแปลงวิธีการเลี้ยงแบบเดิมเพื่อใช้กับสภาพแวดล้อมใน
 ประเทศมาเป็นการเลี้ยงโดยใช้วัสดุที่ให้หอยเกาะอาศัยทำด้วยปูนซีเมนต์หล่อเป็นแท่งสี่เหลี่ยม
 ต้นมีความยาวประมาณ 60-80 เซนติเมตร และ 1 เมตรถึง 1.20 เมตร วางเป็นร้านเพื่อ
 กันการจมโคลนของหอยนางรมและน้ำก้อนหินวางบนร้านอีกชั้นหนึ่งประมาณ 6-8 ก้อน โดย
 ผู้เลี้ยงจะต้องคอยดูแลเกี่ยวกับการไหลของน้ำจะต้องวางก้อนหินในทิศทางที่ได้รับน้ำอย่าง
 ถูกทางซึ่งหอยจะได้รับอาหารที่อยู่ในน้ำเพียงพอและทำให้หอยเติบโตเร็ว

หอยนางรมที่ทำการเพาะเลี้ยงที่จังหวัดชลบุรี ผู้บริโภคมักจะรู้จักกันในนามว่า
 "หอยบ้าน" เป็นส่วนมาก นักบริโภคกล่าวว่ามีรสชาติดี หอยมันและไม่คาว ผู้ป่วยทานแล้ว
 เป็นอาหารบำรุงได้ด้วย หอยนางรมที่มีชุกชุมมากบริเวณแหลมแท่นและอ่างศิลา มี 2 ชนิดคือ

1. หอยนางรมปากสืบ มีประมาณ 20 %
2. หอยนางรมปากเรียบ มีประมาณ 80 %

หอยนางรม 2 ชนิดนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และมีขนาดไล่เลี่ยกันมาก มีความยาวไม่เกิน 8
 เซนติเมตร ความแตกต่างของหอยนางรมทั้ง 2 ชนิดกล่าวคือ

หอยนางรมปากสืบ มีเปลือกบางกว่า ขอบโดยรอบของฝาด้านล่างยกสูงชัน เล็กน้อย
 จมมองดูมีลักษณะคล้ายจานแบนและขอบโดยรอบสืบเป็นหยักอย่างเด่นชัด

หอยนางรมปากเรียบ มีเปลือกค่อนข้างหนา ฝาด้านล่างมีลักษณะเว้าลึกคล้ายถ้วย และขอบโดยรอบค่อนข้าง เรียบ¹

จากการศึกษาวิจัยและทดลองของนายไพโรจน์ พรหมานนท์ ถึงภาวะความอ้วนผอมของหอยนางรมพันธุ์เล็กที่บ้านแหลมแท่น ตำบลแสนสุข พบว่า "หอยนางรมชนิดปากเรียบมีเปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักของเนื้อสูง หรือมีความอ้วนมากในช่วงเวลาของเดือนมกราคมถึงเมษายนระยะหนึ่ง และเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายนอีกระยะหนึ่ง ส่วนระยะเวลาที่เนื้อหอยมีเปอร์เซ็นต์น้อยมากหรือผอมมากนั้น ตกอยู่ในช่วงเวลาของรอบเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม หอยนางรมชนิดปากสับ มีเปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักเนื้อสูงที่สุด หรือหอยมีความอ้วนมากปรากฏในช่วงเวลาของเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม และกันยายนถึงตุลาคมอีกระยะหนึ่ง สำหรับระยะที่คิดว่าหอยผอมมาก ตกอยู่ในช่วงเวลาของรอบเดือนกรกฎาคมและสิงหาคม" เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในความเค็มของน้ำทะเลมีผลโดยตรงต่อภาวะทางร่างกายของหอย ปริมาณแพลงก์ตอนลดต่ำลงในช่วงระยะเวลากลางฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งมีฝนตกชุก อันเป็นสาเหตุให้น้ำทะเลมีความเค็มต่ำที่สุดในรอบปี ดังนั้นการทราบระยะเวลาของความอ้วนผอมของหอยจึงมีประโยชน์เป็นอย่างมากในการจัดเก็บหอยเพื่อขาย ดังนั้น หอยชนิดปากเรียบ ควรเก็บขายในเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม อีกช่วงก็คือเดือนกันยายนถึงธันวาคม ประมาณ 9 เดือนในรอบปี ในช่วงมิถุนายนถึงสิงหาคมไม่ควรเก็บหอยนางรมปากเรียบมาขาย นอกจากนี้ น้ำหนักเนื้อต่ำมากแล้ว เนื้อยังไม่มารับประทานอีกด้วย หอยนางรมปากสับ ควรเก็บขายในช่วงเดือนมกราคมถึงมิถุนายน และกันยายนถึงธันวาคม รวมเวลาประมาณ 10 เดือน ความน่ารับประทานตลอดจนรสชาติของหอยนางรมปากสับมีรสชาติดีกว่า ผู้เลี้ยงควรจะคัดเลือกหอยนางรมปากสับเพื่อเพาะเลี้ยงให้มากขึ้น

1

ไพโรจน์ พรหมานนท์, "ภาวะความอ้วน-ผอมของหอยนางรมพันธุ์เล็กที่บ้านแหลมแท่น ตำบลแสนสุข ชลบุรี," วารสารการประมง ปีที่ 21 เล่ม 1, หน้า 97-111.

ชาวบ้านผู้เลี้ยงหอยนางรมจะใช้ประสบการณ์ในการเลี้ยงมานาน ในการที่จะทราบว่า หอยจะผอมหรือจะอ้วนจากทิศทางลมที่พัดเป็นเกณฑ์ตัดสิน กล่าวคือ ในช่วงเดือนมิถุนายนถึง กันยายนจะมีลมพัดจากทะเลเข้าหาฝั่ง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "ลมตะโก" หอยนางรมจะผอม เนื่องจากสภาพน้ำทะเลมีความเค็มเข้มข้นมากกว่าน้ำที่อยู่ภายในตัวหอยนางรม น้ำภายใน ตัวหอยจะระเหยออก ทำให้หอยนางรมผอม ในช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤษภาคม จะมีลมพัดจากฝั่ง ออกสู่ทะเลหรือชาวบ้านเรียกว่า "ลมว่าว" หอยนางรมจะอ้วน เนื่องจากสภาพน้ำทะเลมีความ เค็มเข้มข้นน้อยกว่าน้ำที่อยู่ภายในตัวหอยนางรม หอยนางรมจะดูดน้ำเข้าไปไว้ในตัวหอยมาก ทำให้หอยอ้วน²

การเลี้ยงหอยนางรมเพื่อการค้า

การเลี้ยงหอยนางรมที่ทำกันเป็นอาชีพอย่างจริงจัง จะต้องมีการลงทุนเป็นจำนวน เงินที่สูง นอกจากนั้นในปีแรกที่ลงทุนไปแล้วจะไม่ได้ผลตอบแทน เนื่องจากหอยนางรมที่จะ นำออกขายได้จะต้องมีอายุตั้งแต่ 2 ปี ถ้าต้องการได้ราคาขายสูงและเป็นที่ต้องการของตลาด จะต้องเก็บหอยที่มีอายุ 3 ปี ดังนั้น ในปีแรกจะมีแต่ค่าใช้จ่าย

การเพาะเลี้ยงในปัจจุบัณของจังหวัดชลบุรีมีวิธีการเลี้ยงที่สำคัญ ๆ 2 วิธีคือ

1. การเลี้ยงแบบบ้าน
2. การเลี้ยงแบบแขวน

1. การเลี้ยงแบบบ้าน ในจังหวัดชลบุรีมีค่าใช้จ่ายประกอบด้วย

1.1 ค่าอาชญาบัตรทำการประมง (ค่าภาษี) ปีละ 80 บาท/ไร่

1.2 ค่าปูนซีเมนต์ นำมาหล่อเป็นแท่งรูปทรงสี่เหลี่ยมตัน ขนาดที่ใช้ขนาด

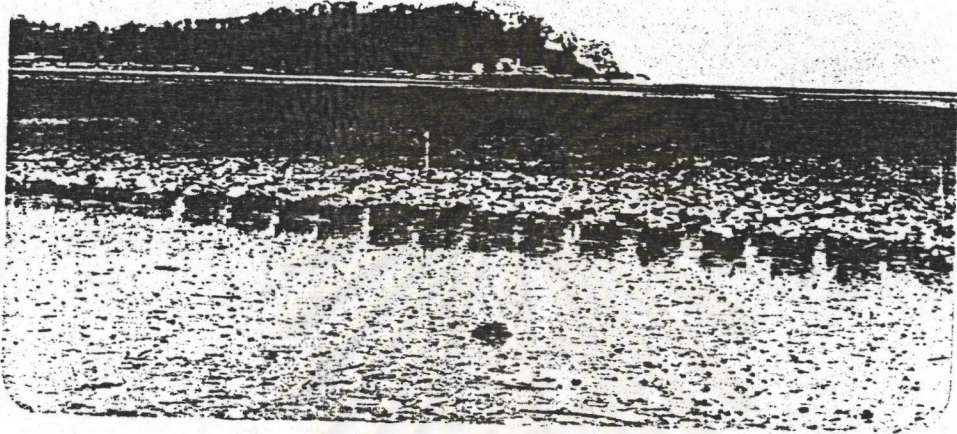
หน้า 4 นิ้ว ความยาวประมาณ 60-80 เซนติเมตร ขนาดหน้า 5 นิ้ว ความยาวประมาณ

1 เมตรถึง 1.20 เมตร

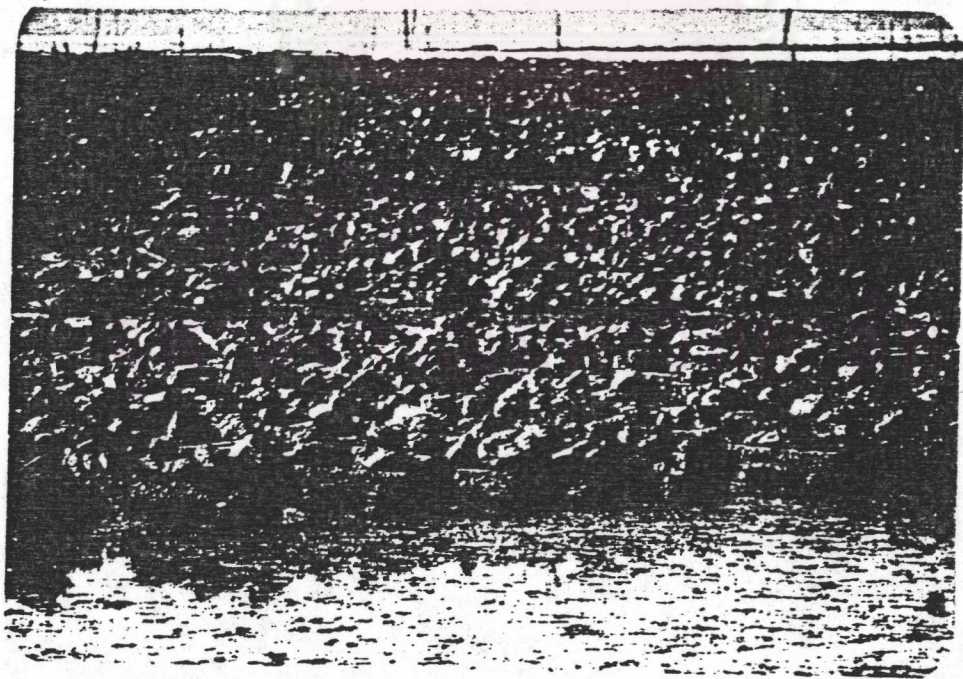
1.3 ค่าไม้ไผ่ที่ใช้ในการทำไม้แท่งปูน

1.4 ค่าแรงในการจ้างหล่อแท่งปูน

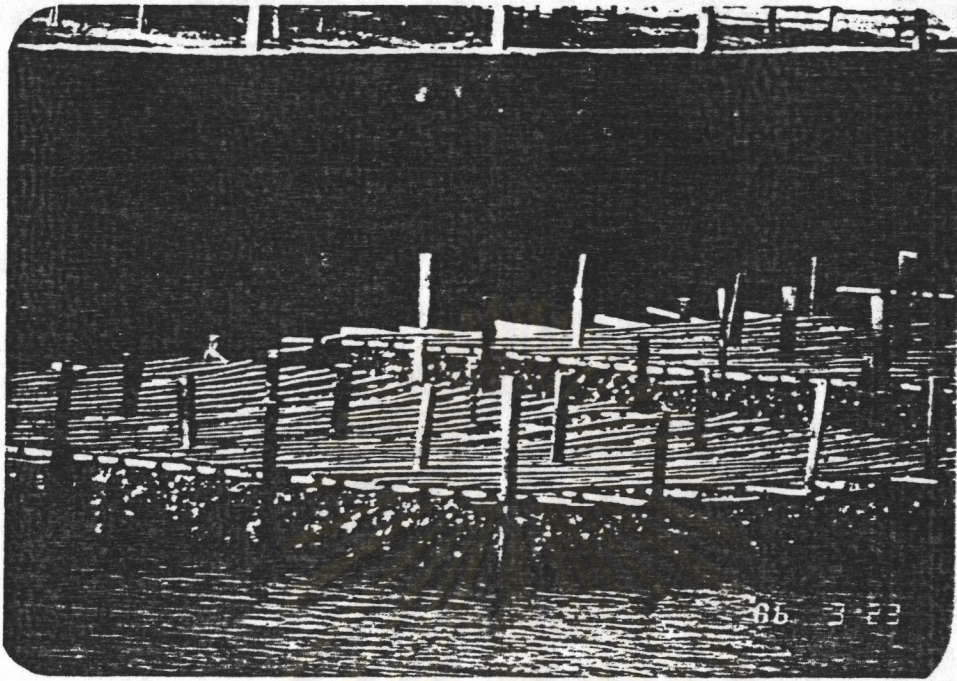
² สัมภาษณ์ ราชัง ยี่ตประวัตติ, เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงหอยนางรม,

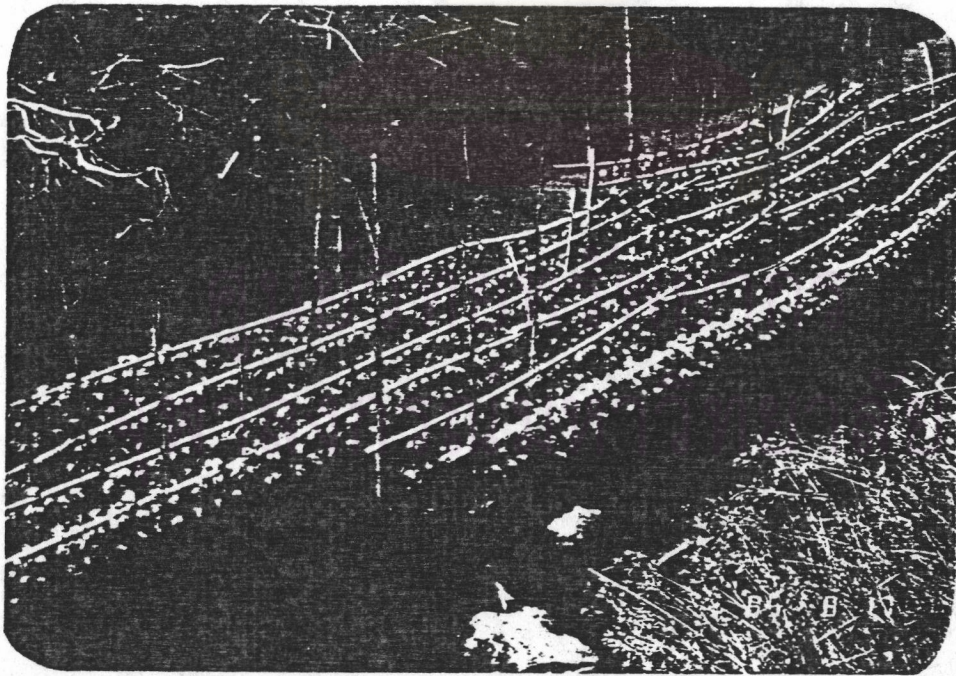
ภาพที่ 10 แปลงเลี้ยงหอยนางรมแบบบ้าน บริเวณอ่าวบางโปรง จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ 11 แปลงเลี้ยงหอยนางรมแบบบ้าน บริเวณอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ 12 การเลี้ยงหอยนางรมแบบแขวน จังหวัดยโสธร

ภาพที่ 13 การเลี้ยงหอยนางรมแบบแขวน ภายในบริเวณฟาร์มเลี้ยงปลากระพง จังหวัดฉะเชิงเทรา

- 1.5 ค่าแรงในการคัดวางแท่งปูนในบริเวณแหล่งเลี้ยง
- 1.6 ค่าหินที่นำมาวางบนร้าน
- 1.7 ค่าซ่อมแซมแท่งปูน
- 1.8 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

การคัดวางแท่งปูนแต่ละร้านและวางห่างกันประมาณ 1 วา บริเวณแหล่งเลี้ยง 1 ไร่ จะวางได้ประมาณ 250-600 กอง อายุการใช้งานของแท่งปูนประมาณ 20 ปี

จากการสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงหอยนางรมกล่าวว่า "การคัดวางวัสดุ (ร้านปูน) เพื่อให้ลูกหอยมาเกาะอาศัยที่ดี ไม่ควรจะวางให้ติดกันมาก ควรจะเว้นที่สำหรับการเก็บหอยเมื่อหอยโตและเป็นที่โปร่งน้ำ เพื่อไม่ให้แย่งอาหารกันเองมากเกินไป หอยจะได้อาหารอย่างทั่วถึง" การวางที่เหมาะสมควรจะวางประมาณไร่ละ 400 กอง ไม่ควรเกินจากนี้

หอยนางรมไม่ต้องการได้อาหารล้นหนบ เมื่อผู้เลี้ยงลงทุนวางวัสดุแล้วก็รอให้ลูกหอยที่มีอยู่แล้วมาเกาะอาศัย ผู้เลี้ยงจะต้องดูแลอย่าให้กองหินหล่นทับ เนื่องจากหอยนางรมเมื่อเกาะอาศัยอยู่แล้วจะไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ หากที่อาศัยหล่นจมดินโคลนปนทรายก็จะตาย สิ่งที่ต้องคอยดูแลด้วยเหตุผลดังกล่าว การดูแลอาจใช้แรงงานในครัวเรือนหรือจ้างคนอื่น โดยมากจะใช้แรงงานในครัวเรือน

การเก็บหอยออกจำหน่าย

การเก็บหอยในจังหวัดชลบุรีมีเอกลักษณ์ที่แปลกพิเศษกว่าที่อื่น ๆ การว่าจ้างจะแบ่งกันระหว่างผู้เลี้ยงกับผู้รับจ้างแกะหอย โดยจ้างเป็นการเหมา ผู้รับจ้างแกะหอยจะต้องทุบหอยจากวัสดุเลี้ยงนำมาแกะเอาแต่เนื้อหอย เมื่อขายเนื้อหอยนางรมที่แกะแล้ว 1 กิโลกรัมผู้รับจ้างจะได้รับค่าจ้างแยกเป็นค่าจ้างทุบหอยจากหลักเลี้ยง 15 บาท และค่าจ้างแกะเนื้อหอยอีก 10 บาท

เวลาในการเก็บหอยไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพการขึ้นลงของน้ำ หากน้ำลงในช่วงเวลาที่เกษตรกรจะทำการเก็บหอยในช่วงเวลานั้น (กล่าวคือในระยะเวลา 1 เดือน สภาพน้ำลงในในช่วงกลางวันประมาณ 15 วัน และอยู่ในช่วงกลางคืนประมาณ 15 วัน) อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บหอยเจ้าของฟาร์มจะเป็นผู้จัดหาไว้ ประกอบด้วย

ภาพที่ 14 การแกะหอยนางรม บริเวณแหลมเทียน จังหวัดชลบุรี เพื่อเตรียมจัดส่งขายยังตลาด
กรุงเทพฯ

ภาพที่ 15 หอยนางรมแกะเนื้อบรรจุถุงขายในตลาดเยาวราช กรุงเทพฯ

1. เรือ
2. กระดานถีบ
3. กุ้งมือ
4. หัวและตะกร้า
5. ซ้อนสำหรับทุบและเหล็กสกัดสำหรับแกะหอย

สำหรับจังหวัดชลบุรีจะไม่นิยมการขายหอยทั้งเปลือก เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถขายหอยแกะเนื้อได้ราคาดีกว่า และเป็นแหล่งการขายหอยนางรมแกะเนื้อ ทำการขายแก่นักท่องเที่ยวและสั่งขายยังตลาดในกรุงเทพฯ ตลาดที่สำคัญที่เป็นแหล่งขายหอยนางรมในกรุงเทพฯ คือ ตลาดเยาวราช นอกจากนี้ยังมีพ่อค้าคนกลางมารับจากชลบุรีนำไปขายตามภัตตาคาร รูปภาพประกอบภาพที่ 14 และ 15 หน้า 43

การตวงหอยนางรมทั้งเปลือกจะใช้ถังตวง 1 ปีบ จุน้ำหนักประมาณ 16-17 กิโลกรัม สามารถแกะเป็นเนื้อหอยได้ประมาณ 1.2-1.7 กิโลกรัม ผลผลิตต่อ 1 ไร่จะเก็บหอยนางรมประมาณ 170 ปีบ/ปี

ราคาจำหน่าย

ทั้งเปลือก กิโลกรัมละ 8-12 บาท

เนื้อหอย ขนาดเล็กกิโลกรัมละ 50-70 บาท

ขนาดกลาง กิโลกรัมละ 80-100 บาท

ขนาดใหญ่ กิโลกรัมละ 120-140 บาท

เปลือกหอยใช้ตวงโดยใช้ "ปุงกี" ขายได้ปุงกีละ 15-16 บาท สามารถนำไปทำอาหารสัตว์

เนื่องจากจังหวัดชลบุรีมีการคมนาคมสะดวกใกล้กรุงเทพฯ และเป็นทางผ่านของจังหวัดทางชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออก จึงเป็นศูนย์กลางการรวบรวมหอยนางรมที่สำคัญที่สุด มีพ่อค้าคนกลางในจังหวัดชลบุรีจะไปรับซื้อหอยนางรมในจังหวัดเอง และจังหวัดใกล้เคียงคือระยอง สันทบุรีและตราด หรือรับซื้อจากทางภาคใต้ที่มีการเลี้ยงอยู่บ้าง ก็จะส่งผ่านมายังชลบุรี และพ่อค้าคนกลางในชลบุรีก็จะขายต่ออีกทอดหนึ่ง

2. การเพาะเลี้ยงแบบแขวน ในจังหวัดชลบุรีมีการเลี้ยงแยกเป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 การเลี้ยงแบบแขวน โดยการนำพันธุ์ลูกหอยขนาด 3 ซม. ที่มีอยู่แล้ว จากการผลิตแบบบ้านมาทำการติดตามความยาวที่ต้องการ หลังจากนั้นจะทำที่แขวน ซึ่ง ปัจจุบันใช้ไม้ไผ่ทำเป็นที่แขวน สถานที่ที่ทำการแขวนก็จะเป็นบริเวณที่ได้รับอนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงอยู่เดิมนั่นเอง ฉะนั้นนั้นก็ต้องหาบริเวณอื่นที่เห็นว่าเหมาะสม การเลี้ยงแบบแขวนนี้ จะใช้เวลาเลี้ยงต่อไปอีกประมาณ 8-10 เดือน จึงสามารถเก็บหอยออกขายได้

2.2 การเลี้ยงแบบแขวน โดยทำการซื้อพันธุ์ลูกหอยจากผู้เลี้ยงอื่น โดยผู้ซื้อได้ ทำการเพาะเลี้ยงหอยนางรมมาก่อน หรือผู้ที่เพาะเลี้ยงอยู่แล้วแต่ต้องการทดลองว่าหอยนางรม ในจังหวัดใกล้เคียงซึ่งนำมาเลี้ยงจะโตเร็วกว่า ราคาซื้อขายกันไม่แพงตกพวงละ 2 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยาวของพวงลูกหอยด้วย

ฉะนั้น การลงทุนการเลี้ยงแบบแขวน ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายดังนี้คือ

1. ค่าพันธุ์ลูกหอยที่ซื้อเข้ามา
2. ค่าสถานที่ทำเพื่อบำรุงหอยพวงมาแขวน
3. ค่าแรงงานในการจ้างทำที่แขวน
4. ค่าแรงงานในการเก็บหอยที่โตได้ขนาดเพื่อขาย
5. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

จากการศึกษาพบว่าวิธีการเลี้ยงแบบแขวนนี้ยังไม่แพร่หลายในขณะที่ผู้ทำการวิจัยนี้ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก

1. ผู้เลี้ยงหอยนางรมแบบบ้าน ได้ลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงสำหรับการทำบ้าน และวัสดุที่ลงทุนไว้นั้นยังก่อให้เกิดผลตอบแทนอยู่ ผู้เลี้ยงบางรายจึงยังไม่สนใจวิธีการอื่น ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายอย่างมาก เนื่องจากวิธีการเลี้ยงแบบแขวนให้ผลดีในแง่ที่ว่า หอยนางรม ที่เกาะกับวัสดุแบบบ้านที่มีความหนาแน่นมาก ผู้เลี้ยงก็สามารถขยายออกมานำมาเลี้ยงแบบอื่น เป็นการทุนค่าใช้จ่ายในเรื่องของพันธุ์ลูกหอย ผู้เลี้ยงสามารถนำทรัพยากรจากธรรมชาติมาใช้ ได้อย่างเต็มที่

2. บริเวณที่ใช้ในการเลี้ยงแบบแขวนนั้น จะต้องเป็นบริเวณที่ผิบลื่นลมน้ำไม่แรง ฉะนั้นนั้นเชือกไนล่อนที่ติดต่อกับลูกหอยจะขาด สำหรับบริเวณที่เปิดเป็นที่อนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงหอยนางรมในปัจจุบันมีสภาพคลื่นลมแรง ทำให้เกิดผลเสียหาย ผู้เลี้ยงจึงมักจะนำ มาแขวนในบริเวณริมคลองซึ่งก็จะเกิดปัญหาในการสัญจรในลำคลองขึ้น

3. พันธุ์ลูกหอยที่นำมาจากที่อื่น ผู้เลี้ยงจะไปซื้อพันธุ์ลูกหอยจากจังหวัดระยอง และสมุทรปราการ เมื่อนำมาเลี้ยงในจังหวัดชลบุรี ผู้เลี้ยงพบว่าขนาดโตแต่ลักษณะภายในเนื้อหอย มีรสข่าติไม่ดี เท่ากับลูกหอยในจังหวัดชลบุรี ผู้เลี้ยงรายใหม่ที่มีสถานที่เลี้ยงไม่กีดขวางทางสัญจรสิ่งนิยมหันมาซื้อลูกหอยในจังหวัดชลบุรี แต่มีน้อยราย ส่วนมากก็จะเลิกการเลี้ยงแบบนี้ เพราะลูกหอยชลบุรีมีราคาสูง ผู้เลี้ยงเกรงว่าจะไม่ได้ผลตอบแทนคุ้มกับการลงทุน

4. ผู้เลี้ยงหอยนางรมส่วนใหญ่มักจะทำอาชีพเสริมอย่างอื่นควบคู่กันไป กล่าวคือ อาชีพการประมง อาชีพการขายของทะเลทั้งสดและที่แปรรูป รายจ่ายที่เกิดขึ้นก็จะอาศัยรายรับด้านอื่น ๆ เหล่านี้มาจุนเจือกันไป จึงไม่รู้ลึกถึงผลกระทบในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเพาะเลี้ยงหอยนางรม นอกจากนี้ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้เลี้ยงที่ทำกันมานาน วัสดุที่ใช้เลี้ยงยังไม่ได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมครั้งใหญ่ ทำให้ไม่ทราบถึงจำนวนเงินที่จะลงทุนว่าเป็นเท่าใด และแรงงานที่ใช้ก็เป็นแรงงานในครัวเรือน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เห็นเป็นตัวเงินอีกด้วย

ปัญหาของผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดชลบุรี

1. ปัญหาด้านการตลาด ผู้ประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงหอยนางรมมีประมาณ 500 ราย จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงกล่าวว่า "การเก็บหอยสามารถเก็บออกขายได้ตลอดเวลา" แต่เนื่องจากตลาดการบริโภคของหอยนางรมยังแพร่หลายอยู่ในกลุ่มคนไม่มากนัก เนื่องจากราคาขายของหอยนางรมมีราคาค่อนข้างสูงและถ้าหากขายในราคาที่ถูกลง เกษตรกรผู้เลี้ยงจะไม่คุ้มกับการลงทุนในการเพาะเลี้ยงของเกษตรกรผู้เลี้ยง

2. ปัญหาด้านเงินทุน ผู้ประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงหอยนางรมไม่สามารถระดมกู้ยืมเงินจากหน่วยงานของรัฐเหมือนเกษตรกรอาชีพอื่น ๆ ได้ เนื่องจากสิทธิครอบครองบริเวณเพาะเลี้ยงหอยไม่สามารถนำมาเป็นหลักประกันการกู้ยืมได้

การเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กในจังหวัดระยอง

การเพาะเลี้ยงหอยนางรมครั้งแรกในจังหวัดระยอง เริ่มที่ปากคลองลาวน ตำบลชากพง อำเภอแกลงเมื่อประมาณ พ.ศ. 2514 โดยใช้ไม้พื้นจ่าและไม้พ้อง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5-6 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2.50 เมตร บักในแหล่งที่มีพันธุ์หอยนางรม

ตามธรรมชาติ ใช้เวลาในการเลี้ยงประมาณ 7-8 เดือนก็สามารถเก็บหอยออกขาย ต่อมา
ได้ทำการส่งเสริมการให้เพาะเลี้ยง สิ่งทำการเปิดบริเวณอ่าวหัวหิน ตำบลพงราด อำเภอ
แกลง ให้ประชาชนที่สนใจทำการสับลงเป็นเจ้าของเพื่อทำการเพาะเลี้ยง โดยจะต้อง
ทำการเพาะเลี้ยงหอยนางรม หากไม่ทำเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 3 ปี ทางเจ้าหน้าที่
กรมประมงสามารถยึดสิทธิครอบครองให้แก่คนอื่น ๆ ทำการเพาะเลี้ยงต่อไปได้ การเพาะ
เลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดระยองก็ได้ใช้วิธีการเลี้ยง โดยใช้วัสดุที่แข็งแรงและทนทาน
มากกว่าเดิม คือวัสดุที่ใช้จะหล่อเป็นแท่งปูนกลมกลวงหรือกลมตัน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง
ประมาณ 15 เซนติเมตร ความยาวประมาณ 30 เซนติเมตร ชาวบ้านผู้เลี้ยงจะเรียกว่า
"โซ่หอย" (ภาพประกอบภาพที่ 17 หน้า 50)

การเลี้ยงหอยนางรมด้วยโซ่หอยจะมีค่าใช้จ่ายในการลงทุน ประกอบด้วย

1. ค่าอนุญาตทำกรรมประมง (ค่าภาษี) ไร่ละ 80 บาท/ไร่/ปี
2. ค่าซื้อปูนซีเมนต์มาหล่อเป็นรูปทรงกลมกลวงหรือกลมตัน ขนาดที่ใช้ ขนาด
เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15 เซนติเมตร ความยาวประมาณ 30 เซนติเมตร
3. ค่าไม้ที่ใช้รองให้แท่งปูนกลมกลวงไม่จมลงดิน ไม้ที่นิยมใช้คือ ไม้กะพ้อและ
ไม้ฟาด
4. ค่าแรงงานในการจ้างหล่อปูน
5. ค่าแบบพิมพ์
6. ค่าแรงงานในการวางวัสดุ
7. ค่าซ่อมแซมแท่งปูน
8. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

การสัดวางแท่งปูนจะวางห่างกันประมาณ 50-100 เซนติเมตร บริเวณเพาะเลี้ยง 1 ไร่จะวาง
แท่งปูนประมาณ 1,300-1,600 โซ่ อายุการใช้งานประมาณ 10 ปี การเลี้ยงหอยนางรม
มักจะใช้แรงงานในครัวเรือนเช่นกัน นอกจากนั้นผู้เลี้ยงมักจะมีอาชีพอื่นเป็นอาชีพที่ทำควบคู่
กันไปด้วย คืออาชีพการทำสวนทุเรียน ส่วนผลไม้และการค้าขายของทะเล ผู้เลี้ยงหอยนางรม
ในจังหวัดระยองยังมีน้อยมาก ที่ที่เปิดเป็นที่อนุญาตมีเพียงอ่าวหัวหิน นอกจากนั้นก็มีที่

สำราณะประโยชน์ทั่วไป ซึ่งชาวบ้านอาศัยทำการเลี้ยงโดยนำลูกหอยผูกแขวนไว้ใต้ถุนที่อยู่อาศัยของตน ซึ่งในการศึกษาจะไม่สนใจการเพาะเลี้ยงซึ่งมีได้ทำการเลี้ยงในที่ที่เปิดเป็นท้องนา

การเก็บหอยออกจำหน่าย

การเก็บหอยนางรมพันธุ์เล็กในจังหวัดระยองออกขาย เมื่อหอยนางรมที่เลี้ยงโตได้ขนาดที่ตลาดต้องการ ใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 1-2 ปี การเก็บขายแยกเป็นลักษณะที่สำคัญ 2 วิธีคือ

1. ผู้ซื้อจะมาทำการตกลงราคาขายโดยทำการเหมาเป็นไร่ โดยจัดหาคนเก็บหอยของตนมาพร้อม ราคาซื้อขายกันตกลงด้วยการชั่งหอยนางรมทั้งเปลือก ภายหน้าที่ใช้คือ "ปิบ" ราคาขึ้นอยู่กับขนาดของหอยนางรม แยกเป็นขนาด ๆ ดังนี้

ขนาดเล็กปิบละ	80-100 บาท
ขนาดกลางปิบละ	120-140 บาท
ขนาดใหญ่ปิบละ	150-180 บาท

จะเห็นว่าการขายไม่นิยมขายโดยการแกะเอาเนื้อขาย อุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้ซื้อเป็นผู้จัดหาพร้อม

2. ผู้ซื้อมาทำการสั่งว่าต้องการประมาณเท่าใด ผู้เลี้ยงจะจัดหาคนเก็บหอยเอง โดยจ่ายเป็นค่าแรงประมาณวันละ 50 บาท โดยไม่แน่ใจว่าจะเก็บหอยได้มากหรือน้อย ฉะนั้น การว่าจ้างเก็บหอยจึงได้เปลี่ยนแปลงเป็นการว่าจ้างโดยค้ำึงถึงปริมาณที่เก็บได้ทำการตวงเป็นปิบ ราคาปิบละ 20 บาทและต้องทำการดูแลขนาดของหอยนางรมที่สดเก็บให้ได้ขนาดที่ต้องการเท่านั้น อุปกรณ์ในการเก็บหอยที่ไ้ก็เหมือนกับจังหวัดชลบุรีที่กล่าวไว้ในหน้า 44 การขายหอยของเกษตรกรชาวจังหวัดระยองจะทำโดยผ่านพ่อค้าคนกลางในจังหวัดชลบุรีกับการส่งขายโดยตรงที่กรุงเทพฯซึ่งมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะขายผ่านจังหวัดชลบุรี พบว่าการขายของผู้เลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดระยองจะทำการขายหอยนางรมทั้งเปลือกเท่านั้น

ปัญหาของผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดระยอง

1. ปัญหาด้านการตลาด ผู้เลี้ยงกล่าวว่า "สามารถเก็บหอยส่งสนองความต้องการของตลาดได้ตลอดเวลา" แต่ความต้องการของตลาดไม่แน่นอน
 2. การขาดแคลนวัสดุที่ใช้ในการเลี้ยงหอยนางรม เช่นไม้รองหลักแท่งปูนพวกไม้กะพ้อ เนื่องจากทางรัฐบาลส่งวนการตัดไม้เพื่อไม่ให้ทำลายป่า
 3. หอยนางรมสับหลักเลี้ยงน้อยกว่าปีก่อน ๆ มาก ในช่วงปี 2528-2529
- เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมเกิดปัญหาลูกหอยที่เกิดตามธรรมชาติในแหล่งเพาะเลี้ยงสับหลักเลี้ยงน้อยมาก ซึ่งเรื่องนี้ทางประมงอำเภอที่รับผิดชอบโดยตรงได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุว่าเป็นด้วยสาเหตุใดอยู่

การเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กในจังหวัดจันทบุรี

การเพาะเลี้ยงหอยนางรมครั้งแรกที่ปากน้ำแหม่มหู ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2485 โดยใช้วิธีการเลี้ยงแบบก้นหินและได้เปลี่ยนวิธีการเลี้ยงมาใช้วัสดุที่แข็งแรงและทนทานกว่า ทำด้วยปูนซีเมนต์หล่อเป็นแท่งกลมกลวง เหมือนกับที่จังหวัดระยองใช้เช่นกัน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15 เซนติเมตร ความยาวประมาณ 30 เซนติเมตร บริเวณที่เปิดเป็นที่อนุญาตเพื่อทำการเพาะเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดจันทบุรี มีดังนี้

- อำเภอท่าใหม่ ตำบลตะกาดเจ้า สถานที่ ปากแม่น้ำแหม่มหู
- อำเภอแหลมสิงห์ ตำบลบางกะไชย สถานที่ฝั่งขวาของแม่น้ำจันทบุรี
- อำเภอแหลมสิงห์ ตำบลบางสระแก้ว สถานที่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำจันทบุรี
- อำเภอแหลมสิงห์ ตำบลพลิว สถานที่ ปากคลองพลิว

การจับจองบริเวณเพาะเลี้ยงหอยนางรม มีปัญหาอย่างมากในระยะแรก เนื่องจากราษฎรพยายามจับจองให้ได้มากที่สุด ทางด้านหน่วยงานของทางราชการที่รับผิดชอบได้ทำการสำรวจและกำหนดกฎเกณฑ์โดยแบ่งตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว ด้วยเหตุที่ว่าทางรัฐบาลต้องการส่งเสริมให้ราษฎรที่มีถิ่นฐานในบริเวณใกล้เคียงได้ทำเป็นอาชีพและไม่ปล่อยให้ทรัพยากรสัตว์น้ำของไทยสูญเปล่า ทั้งยังเป็น การหาแหล่งอาหารทดแทนการทำประมงทะเลด้วย การจับจองกำหนดไว้ดังนี้ ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า 10 คน จะได้สิทธิครอบครองบริเวณ

ภาพที่ 16 แปลงเลี้ยงหอยนางรมแบบแท่งปูน จังหวัดจันทบุรี

ภาพที่ 17 แท่งปูนที่ผูกหอยนางรมจับเกาะอยู่เต็ม

เพาะเลี้ยงหอยนางรมจำนวน 3 ไร่ หากมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 10 คน จะได้รับสิทธิ
ครอบครองบริเวณเพาะเลี้ยงหอยนางรม 6 ไร่* ทางราชการได้ทำเป็นหนังสือแจ้งประกาศ
ให้ทราบและนัดหมายมาจับจองและสับสลากที่บริเวณที่จัดแบ่งเป็นแปลงแปลง ทำให้ลดปัญหา
ความขัดแย้งการแย่งที่เพาะเลี้ยงที่เกิดขึ้นไปได้

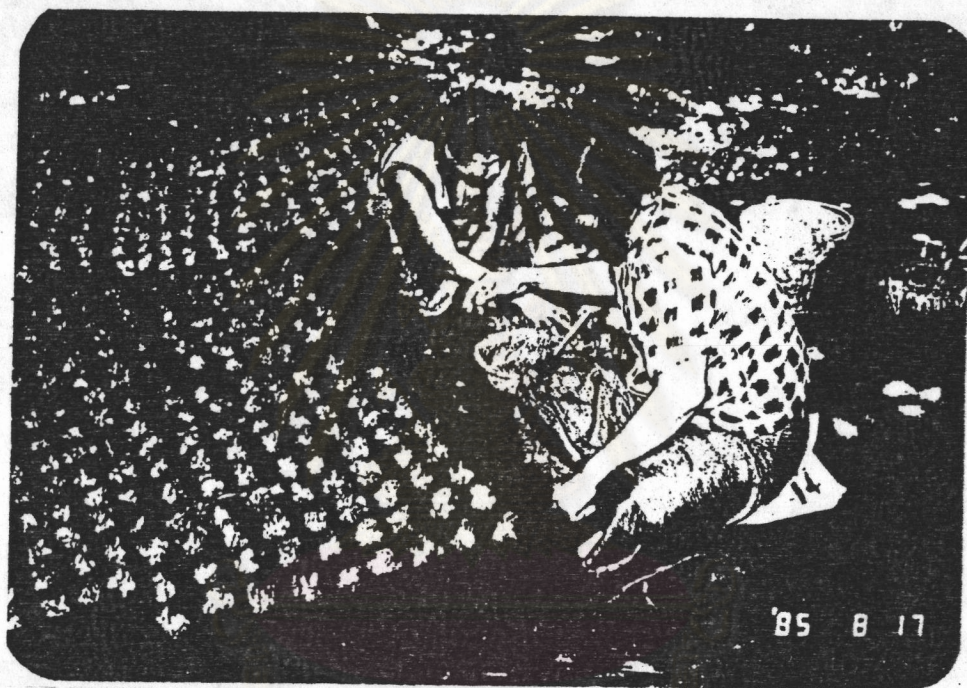
ในปัจจุบันการเพาะเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดชลบุรีก็ยังคงใช้วิธีการเลี้ยงด้วย
หลักแทงปูน ค่าใช้จ่ายที่จะต้องจ่ายก็เช่นเดียวกับการเลี้ยงหอยนางรมของจังหวัดระยอง
ดังได้กล่าวมาแล้ว

การจำหน่ายหอยนางรม

การเก็บหอยนางรมออกขายนิยมที่จะขายหอยนางรมทั้งเปลือก โดยการขายผ่าน
พ่อค้าคนกลางจากจังหวัดชลบุรีมารับไปอีกทอดหนึ่ง การตวงจะขายโดยขายตวงเป็นปี๊บและ
กระสอบ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดชลบุรีได้ทดลองขายหอยนางรมแกะเนื้อ โดย
นำไปขายในตลาดชลบุรีปรากฏว่าไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร การเก็บหอยเพื่อขายนั้น
จะอาศัยแรงงานในครัวเรือนและยืมแรงงานชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงช่วยกันเก็บ กล่าวคือ
เช่นนาย ก. มีการเก็บหอยนางรม สมาชิกในครัวเรือนนาย ก. จะช่วยกันเก็บ หากนาย ก.
ต้องการคนช่วยอีกก็จะขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน เมื่อถึงคราวที่เพื่อนบ้านเก็บหอยบ้าง
นาย ก. ก็ไปช่วยเช่นกัน เรียกว่า "การช่วยเอาแรงกัน" มีน้อยมากที่จะจ้างวานกันเป็นค่าจ้าง

นอกจากการเก็บหอยขายทั้งเปลือกแล้ว ในปัจจุบันได้มีการทำหอยนางรมออกขาย โดย
นำลูกหอยนางรมซึ่งมีขนาด 3 ซม. นำมาติดตากันเป็นคู่ ๆ โดยใช้ปูนแถมติดกัน ใช้เชือก
ไนลอนที่มีความยาวประมาณ 0.50 เมตร ติดลูกหอยได้ประมาณ 5 คู่ นำไปขายราคาประมาณ
พวงละ 2 บาท ซึ่งผู้เลี้ยงจะต้องนำไปเลี้ยงต่ออีกประมาณ 8-10 เดือน ก็สามารถนำออก
ขายได้ ซึ่งการเลี้ยงวิธีนี้มีความสะดวกในด้านการเก็บและการเลี้ยง เพราะสามารถเคลื่อน
ย้ายตามแหล่งที่ผู้เลี้ยงเห็นว่าเหมาะสมในด้านแหล่งอาหารของหอย ต้นทุนที่ลงไปเพื่อการ
เลี้ยงด้วยวิธีการนี้ก็ใช้เงินน้อยกว่าวิธีการเลี้ยงวิธีอื่น ในจังหวัดชลบุรีเองก็มีการเลี้ยงหอย
นางรมบ้างแต่เพียงเล็กน้อย มักจะขายแก่ผู้เลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดชลบุรีนำไปเลี้ยงต่อ

* ดูภาคผนวก ข หน้า 141, 142, 143, 144.

ภาพที่ 18 การติดตามหอยนางรม เพื่อนำไปเลี้ยงด้วยวิธีเลี้ยงแบบแขวน

ศูนย์วิจัยและพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหาของผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดสมุทรปราการ

1. ในช่วงปี 2528-2529 ปรากฏว่าลูกหอยนางรมที่เกิดตามธรรมชาติไม่เกาะหลักเลี้ยง ทำให้ผู้เลี้ยงหอยนางรมปล่อยปะละเลยไม่ดูแลหลักเลี้ยง ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบและดูแลโดยตรง คือประมงอำเภอ ได้ทำการสำรวจและเล่นอเรื่องดังกล่าวไปยังจังหวัดเพื่อค้นหาสาเหตุว่าเป็นอย่างไร ฉะนั้น ผลผลิตในระยะเวลาดังกล่าวก็จะมีแนวโน้มลดลงอย่างแน่นอน
2. ปัญหาด้านการตลาด ผู้ประกอบอาชีพแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งรับซื้อว่ามีน้อย ทำให้การลงทุนไปแล้วต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะได้ผลตอบแทน
3. ปัญหาการขาดแคลนไม้รองหลักแท่งปูน เช่นเดียวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงในจังหวัดระยอง

การเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กในจังหวัดตราด

การเพาะเลี้ยงเริ่มมีเมื่อประมาณ พ.ศ. 2515 ที่ปากคลองน้ำเขียว อำเภอแหลมงอบ และเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2519 จึงมีการเลี้ยงแบบหลักซีเมนต์บริเวณชายฝั่งปากแม่น้ำเวฬุ ตำบลท่าโล่ม อำเภอเขาส่ง

ในปัจจุบันการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กมีอยู่ที่บริเวณอ่าวกระบอง ตำบลท่าโล่ม อำเภอเขาส่ง มีผู้เลี้ยงรายสำคัญซึ่งเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในระแวกนั้น และเป็นที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของชาวจังหวัดตราด คือฟาร์มเลี้ยงหอยนางรมที่ใหญ่ที่สุดของคณะเขี้ยว อุบเวช มีเนื้อที่ประมาณ 600 ไร่ เป็นผู้บุกเบิกการเลี้ยงหอยนางรมในบริเวณนี้ ชาวบ้านในบริเวณนี้ก็ได้ทำการเพาะเลี้ยงหอยนางรมไปด้วย ทำให้มีรายได้เพิ่มนอกเหนือจากอาชีพทำสวน โดยที่พบว่าในบริเวณดังกล่าวนี้มีพันธุ์ลูกหอยตามธรรมชาติอยู่ สามารถส่งเสริมการเพาะเลี้ยงเพื่อขยายแหล่งเพาะเลี้ยงจากแหล่งอื่น ๆ ให้มีมากขึ้น

การเพาะเลี้ยงหอยนางรมของชาวบ้านในจังหวัดตราดก็ใช้แท่งปูนเป็นหลักเลี้ยงเช่นกัน แต่มีข้อแตกต่างกันบ้างเกี่ยวกับขนาดที่ใช้ จะมีขนาดของแท่งปูนที่ใหญ่กว่า และอาจจะมีรูปร่างที่แตกต่างกันไปบ้าง กล่าวคือ มีรูปร่างคล้ายแท่งปูนขนาดใหญ่* ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก

* ดูจากภาพประกอบ ภาพที่ 19 หน้า 54 .

ภาพที่ 19 แปลงเลี้ยงหอยนางรมแบบหลักปูน (Cylindrical blocks)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้เลี้ยงให้ความเห็นว่าเป็น "หอยนางรมที่ได้จากหลักเลี้ยงในลักษณะนี้จะเกาะคลื่นตัวได้ดีและสวยงามกว่า ทำให้ได้ราคาดีด้วย"

การจำหน่ายและการเก็บหอยนางรม

การเก็บหอยนางรมจะใช้แรงงานในครอบครัวช่วยกัน โดยจ่ายค่าแรงบ้างเป็นการช่วยเหลือลูกหลานให้มีรายได้เพื่อใช้จ่ายในครอบครัวของตน การจำหน่ายก็จะทำการขายหอยทั้งเปลือกเท่านั้น โดยการบรรจุใส่กระสอบ ราคาประมาณกระสอบละ 850-1,000 บาท อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บหอยมีคล้ายคลึงกับจังหวัดระยองและจังหวัดจันทบุรีดังกล่าวแล้ว

ปัญหาของผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงหอยนางรมในจังหวัดตราด

1. ปัญหาด้านการตลาด เป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากตราดเป็นจังหวัดที่อยู่สุดแดนของภาคตะวันออก ดังนั้น พ่อค้าคนกลางมักจะไปซื้อในแหล่งอื่นที่ไกลเคียงกว่า ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมขายผลผลิตของตนได้น้อยกว่าผลผลิตที่ซื้ออยู่
2. ปัญหาด้านแหล่งเงินทุน เมื่อผู้เลี้ยงต้องการจะกู้ยืมเงินก็ทำไม่ได้ เนื่องจากไม่สามารถเอาฟาร์มของตนไปเป็นหลักการค้ำประกันการกู้ยืมได้

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย